

KAMASINSKI v. AVSTRIJA

(Eur. Court H.R., 19. 12. 1989, Series A no. 168)

10. - 40. [Deželno sodišče [Landesgericht] v Innsbrucku je dne 4. 10. 1980 izdalo odredbo za aretacijo Theodorja Kamasinskega, državljana Združenih držav Amerike, zaradi suma, da je storil kaznivi dejanji goljufige in poneverbe. Med prvimi zaslišanji v priporu so g. Kamasinskemu zagotovili prevajalca, čigar znanje angleškega jezika je bilo pomanjkljivo. Šele kasneje je dobil uradnega tolmača. Vsaj dvakrat je zavrnil podpis zapisnika zaslišanj z utemeljitvijo, da je napisan v njemu nerazumljivem jeziku. Po pritožbi g. Kamasinskega nad uradno postavljenim zagovornikom zaradi njegovega nezadostnega znanja angleščine je preiskovalni sodnik po odredbi zunajobravnavnega senata [Ratskammer] za novega pravnega zastopnika imenoval uradnega tolmača za angleški jezik. Ta je varovanca večkrat obiskal v priporu, ni pa se udeležil zaslišanja pred Deželnim sodiščem v Innsbrucku dne 16. 2. 1981, na katerem je bila g. Kamasinskemu vročena obtožnica. Ker je bila napisana v nemščini, je g. Kamasinski odklonil podpis, s katerim bi potrdil njeno vročitev. V času pred obravnavo se je obtoženi v številnih pisnih svojemu zagovorniku, predsedujočemu sodniku sodečega senata in upravniku zapora pritoževal nad neučinkovito pravno pomočjo, nad tem da tik pred sojenjem še ni imel dostopa do sodnega spisa in ne možnosti, da bi pregledal obremenilne dokaze ter predlagal svoje priče. Nanje ni prejel odgovora.

Na sojenju obtoženec v skladu z obstoječo prakso ni bil deležen simultanegega prevoda. Prevajanje je bilo zaporedno in v obliki povzetkov. G. Kamasinski je bil spoznan za krivega kaznivnega dejanja goljufige in poneverbe. Kaznovan je bil z osem mesečno zaporno kaznijo in plačilom 80.890 ATS dvema oškodovancema [Privatbeteiligte], ki sta nastopala kot priči tožilstva in uveljavljala premoženjskopравни zahtevek (§ 1. 47. člena Zakona o kazenskem postopku [Strafprozeßordnung]). Vlagatelj in navzoča konzularna predstavnik sta menila, da sta bili v angleščino prevedene samo izrek in kazen, ne pa tudi razlogi obsodbe. Pisni izvod sodbe je 19. 5. 1981 prejel zagovornik, ki je g. Kamasinskega takoj naslednji dan obiskal v zaporu, ne da bi mu prevedel celotno besedilo sodbe. (Vlagatelj) je njeno kopijo v nemščini brez pisnega prevoda prejel dne 27. 5. 1981. Šele po posredovanju Veleposlaništva Združenih držav Amerike so avstrijske oblasti potrdile, da vlagatelj ni dolžan poravnati stroškov prevajanja.

Po opravljeni obravnavi je v pismu upravniku zapora zahteval postavitve novega zagovornika in se pritožil, da mesec dni po sojenju še vedno ni bil seznanjen z obsodbo. Vrhovno sodišče [Oberster Gerichtshof] je po telefonskem pogovoru, ki ga je sodnik poročevalec opravil s predsedujočim sodnikom na prvi stopnji, in ob upoštevanju mnenja generalnega tožilca [Generalprokurator] 24. 11. 1981 zavrnilo predlog za razveljavitev postopka. Glede zatrjevane neučinkovite pravne pomoči je menilo, da sodišče ni dolžno nadzorovati ravnanja zagovornikov, ker je to naloga disciplinskih organov odvetniškega združenja. G. Kamasinski je bil januarja 1981 deportiran v ZDA.]

Postopek pred Komisijo

55. - 56. [V vlogi na Komisijo se je g. Kamasinski skliceval na kršitve 6., 13. in 14. člena Konvencije. Komisija je v poročilu z dne 5. 5. 1988 menila, da v postopku pred Deželnim sodiščem niso bile kršene vlagateljeve pravice iz 3. (a) odst. (enajst glasov proti šestim), 3. (b) odst. (štirinajst glasov proti trem), iz 3. (c) in (d) odst., iz 3. (e) odst. (petnajst glasov z dvema vzdržanima) ter iz 1. in 2. odst. 6. člena. Prav tako ni ugotovila kršitve 1. odst. 6. člena v postopku za razveljavitev sodbe pred Vrhovnim sodiščem, menila pa je, da je bil v postopku obravnave pritožbe zoper kazen kršen 14. člen v povezavi s 1. odst. in 3. (d) odst. 6. člena (pravica braniti se sam) (deset glasov proti enemu, s šestimi vzdržanimi) in končno menila, da primer kot celota ni odpiral ločenih vprašanj na podlagi 13. člena.]

Pravna vprašanja

A. Postopek pred Deželnim sodiščem

1. Pravna pomoč

63. G. Kamasinski je zatrjeval, da s strani sodišča postavljena pravna pomoč zagovornika dr. Steidla ni zagotovila učinkovitega pravnega zastopanja pri pripravi in vodenju primera, zaradi česar ni bil deležen poštenega sojenja. [...]

65. [...] Sama postavitve pravne pomoči zagovornika ne reši nujno vprašanja njegove skladnosti z zahtevami 3. (c) odstavka 6. člena. Sodišče je v sodbi v primeru Artico z dne 13. 5. 1980 odločilo:

„Namen Konvencije ni zagotavljati teoretične ali navidezne [theoretical and illusionary] pravice, ampak pravice, ki so dejanske in učinkovite [practical and effective] [...] Golo imenovanje ne zagotovi učinkovite pomoči, ker lahko postavljeni zagovornik umre, resno zbolí, daljše obdobje ne more

delovati ali opusti svoje dolžnosti. Če so pristojni organi o takih položaj h obveščeni, so dolžni zagotoviti zamenjavo ali doseči, da zagovornik izpolni svoje obveznosti.”

Kljub temu „država ne more odgovarjati za vsako pomanjkljivost na strani zagovornika, ki je postavljen za namene pravne pomoči” (ibid.). Od države neodvisni položaj pravnega poklica zahteva, da je vodenje obrambe v glavnem stvar, ki zadeva obdolženca in njegovega zagovornika, ne glede na to, ali je zagovornik postavljen na podlagi sistema pravne pomoči ali najet zasebno. Sodišče soglaša s Komisijo, da so pristojne državne oblasti po 3. (c) odst. 6. člena dolžne posredovati samo, če je neučinkovito zastopanje zagovornika očitno, oziroma če kako drugače zbudi njihovo pozornost.

66. Za razliko od odvetnika v primeru Artico ki „je že na samem začetku, [...] pojasnil, da ni mogel delovati”, je dr. Steidl kot zagovornik g. Kamasinskega že pred sojenjem opravil številna dejanja. Devetkrat je g. Kamasinskega obiskal v zaporu, vložil je pritožbo zoper odločitev o podaljšanju pripora in pisno ter po telefonu podal predloge glede klicanja prič. Taka dejanja pristojnih oblasti niso mogla obvestiti o tem, da bi bilo pravno zastopanje neučinkovito.

[...]

70. Na samem sojenju se je med vlagateljem in dr. Steidlom vnel spor, zaradi česar je slednji sodišče zaprosil, naj ga razreši funkcije zagovornika obrambe. Njegova zahteva je bila zavrnjena. Čeprav v zapisniku ni navedeno, da bi g. Kamasinski sam zaprosil za zamenjavo zagovornika, je ta dogodek, po mnenju g. Kamasinskega, avstrijske sodne oblasti obvestil, da pogoji za delovanje obrambe niso bili idealni. [...]

Mogoče je res, da bi bila lahko obramba na sojenju izpeljana na drugačen način in celo, da je dr. Steidl v določenih pogledih ravnal v nasprotju s tistim, kar je bilo, po takratni ali kasnejši oceni g. Kamasinskega, v njegovem najboljšem interesu. Ne glede na kritiko g. Kamasinskega pa okoliščine na sojenju ne razkrivajo, da bi bila pravna pomoč zagotovljena v nasprotju z zahtevami 3. (c) odst. (c. točke 3. odstavka 6. člena) ali da ni bilo poštenega sojenja po 1. odst. (1. odstavku 6. člena).

71. Zaključujemo, da ni bila ugotovljena nobena kršitev obveznosti iz 1. odstavka in c. točke 3. odstavka 6. člena (člen 6/1 in 6/3/c) s strani napadene države v zvezi s pravno pomočjo, ki jo je prejel gospod Kamasinski od dr. Steidla, njegovega zagovornika iz naslova brezplačne pravne pomoči, pred in med sojenjem na prvi stopnji.

2. Prevajanje in razlaga

72. Naslednji pomembni temelj za vlagateljeve pritožbe je izviral iz njegove nezmožnosti razumeti oziroma govoriti nemški jezik, ki so ga uporabljali v Avstriji v kazenskem postopku proti njemu. Najprej je trdil, da so avstrijska pravila, ki urejajo izdajanje sodnih potrdil tolmačem, skrajno nejasna in ne predpisujejo razumnih standardov strokovnosti, ki bi zagotovili učinkovito pomoč tolmača. Drugič: skliceval se je na neustrezno razlago ustnih izjav in se pritoževal nad pomanjkanjem pisnih prevodov uradnih dokumentov v različnih stadijih postopka. [...] Skliceval se je na 1. in 3. (a), (b), (d), in (e) odst. 6. člena, pa tudi na 14. člen z utemeljitvijo, da je bil kot obdolženec, ki ne govori nemško v slabšem položaju kot nemško govoreči obdolženci.

73. Sodišče ni poklicano, da bi sodilo o avstrijskem sistemu uradnih tolmačev na splošno, ampak le glede vprašanja, ali je pomoč tolmača, ki jo je dejansko dobil g. Kamasinski, zadovoljila zahteve 6. člena.

74. Pravica do brezplačne pomoči tolmača, določena v 3. (e) odst. 6. člena, se ni nanašala samo na ustne izjave na samem sojenju, ampak tudi na dokumentacijo in pred-kazenske postopke. 3. (e) odst. pomeni, da ima oseba „obdolžena kaznivega dejanja”, ki ne razume ali ne govori jezika, ki se uporablja pred sodiščem, pravico do brezplačne pomoči tolmača za prevajanje in razlago vseh tistih dokumentov in izjav v postopku zoper njega, ki so potrebni za zagotovitev poštenega sojenja (glej sodbo v primeru Luedicke, Belkacem in Koç z dne 28. 11. 1978, [...]). Vendar 3. (e) odst. ne zahteva pisanih prevodov vseh pisnih dokazov ali uradnih dokumentov v postopku. Zagotovljena pomoč tolmača mora obdolženemu omogočiti, da se seznani s svojim primerom in da se brani, predvsem s tem da lahko pred sodiščem predstavi svojo različico dogodkov.

Da bi bila pravica zagotovljena v 3. (e) odst., dejanska in učinkovita [practical and effective], obveznost pristojnih organov ni omejena na golo postavitev tolmača, ampak se lahko razširi tudi na kasnejše preverjanje ustreznosti zagotovljenega tolmačenja, vendar samo v primerih ustrezne obveščenosti teh organov (glej, mutatis mutandis, sodbo v primeru Artico).

75. Sodišče meni, da ni potrebno preučiti spornih dejstev tudi po 14. členu, ker je v tem kontekstu pravilo nediskriminacije, ki ga predpisuje ta določba, že vgrajeno v 3. (e) odst. 6. člena (glej sodbo v primeru Luedicke, Belkacem in Koç).

[...]

78. G. Kamasinski je trdil, da so ga na zaslišanju, na katerem mu je bila vročena obtožnica, v angleščini seznanili samo z naslovi zatrjevanih kaznivih dejanj, ne pa tudi z vsebinsko podlago, na kateri so temeljile obtožbe. [...] Skliceval se je na 3. (a) odst. 6. člena. [...]

79. [...] Čeprav ta določba natančneje ne določa, da morajo biti ustrezna obvestila podana pisno oziroma za tujega obdolženca prevedeni v pisni obliki, pa vendarle poudarja, da je potrebno „obtožbi“ obdolženca posvetiti posebno pozornost. Obtožnica igra v kazenskem procesu odločilno vlogo, ker je od trenutka njene vročitve obdolženi tudi formalno pisno obveščen o dejanski in pravni podlagi obtožb zoper sebe. Obdolženec, ki ni več sodnega jezika, je lahko postavljen v slabši položaj, če mu ni vročen pisni prevod obtožnice v jeziku, ki ga razume.

80. [...] Sama obtožnica je bila relativno nezapleten, šest strani obsegajoč dokument. Policija in preiskovalni sodnik so v navzočnosti tolmačev predhodno že podrobno zaslišali g. Kamasinskega o kaznivih dejanjih. Že samo na tej podlagi se je moral dovolj podrobno zavedati obtožb, naperjenih proti sebi.

[Nadaljnji argumenti Sodišča: prevajanje obtožnice, ki ga je bil deležen, mu ni onemogočilo njenega izpodbijanja; v ugovoru zoper obtožnico se je skliceval samo na njeno neutemeljenost zaradi pomanjkanja dokazov, ne pa tudi na to, da je ne bi mogel razumeti; na začetku sojenja je vlagatelj pojasnil, da razume obtožbe in se je z zagovornikom odpovedal pravici do prevoda obtožnice v angleščino.]

81. Sodišče iz dokazov izvaja, da so ustne obrazložitve v angleščini omogočile, da je bil g. Kamasinski zadostno obveščen „z bistvom in vzroki obtožbe, ki ga bremeni“ [...] Čeprav g. Kamasinski ni prejel pisnega prevoda obtožnice, je Sodišče sklepalo, da v posebnih okoliščinah ni bil oviran v svoji obrambi niti ni bil deležen nepoštenega sojenja. [...]

82. Vlagatelj je trdil, da je bilo prevajanje na sojenju dne 2. 4. 1981 nepopolno in nezadostno. Vprašanja, postavljena pričam, in njihovi odgovori ter prebrani dokumenti niso bili prevedeni v angleščino. Poleg tega mu je razpored v sodni dvorani onemogočil posvetovanje z angleško govorečim zagovornikom ali tolmačem, ne da bi moral vedno od senata zahtevati prekinitev postopka. [...] Pritožuje se, da zato ni mogel izvrševati svoje pravice do učinkovite pomoči tolmača ter pravice zaslišati in zahtevati zaslišanje prič. [...]

83. - 85. [Dejstvo, da prevajanje ni simultano, ne zadošča za nastanek kršitve pododstavkov (d) in (e). Sodišče je preučilo ves dokazni material in ugotovilo, da pomanjkljivo tolmačenje ni kršilo njegovih pravic. Enako kot Komisija je menilo tudi, da dejstvo, da g. Kamasinski ni prejel pisnega prevoda obsodbe, ni v nasprotju s 3. (e) odst. 6. člena.]

3. Dostop do sodnega spisa

87., 88. [Sodišče je odločilo, da 45. člen avstrijskega Zakona o kazenskem postopku, ki obtoženemu, ki je deležen pravne pomoči zagovornika, odreka pravico do seznanitve s sodnim spisom (to pravico daje le pravnemu zastopniku in obdolžencu brez pravnega zastopstva), ni v nasprotju z obtoženčevo pravico do primerne časa in možnosti za pripravo svoje obrambe (3. (b) odst. 6. člena).]

4. Odsotnost prič na sojenju

89., 90. [G. Kamasinski je trdil, da so mu preprečili uresničevanje njegove pravice do navzkrižnega zasliševanja tožilčevih prič, ker na sojenju niso bile prisotne tri priče. Sodišče je odločilo, da sklicevanje na točko (d) 3. odst. 6. člena ni utemeljeno, ker dokazi odsotnih prič niso prispevali k obsodbi. G. Kamasinski se je pritoževal tudi nad procesnimi odločitvami svojega zagovornika, ker naj bi dal ta potrebno soglasje k temu, da se izpovedbe prič samo preberejo.]

91. [...] Za namene 3. (d) odst. 6. člena se mora g. Kamasinski vezati na zagovornika, ki deluje v njegovem imenu, in glede tega državi pritožnici ne more pripisati nobene odgovornosti za odločitve svojega zagovornika. [...]

5. Oškodovanci

92. [...] V svoji vlogi je g. Kamasinski menil, da je bil postopek nepošten, ker so imele te priče neposreden premoženjski interes za obsodbo [...]

93. [Sodišče je odločilo, da določbe, ki tožilčevim pričam dovoljujejo, da se v postopku pridružijo kot oškodovanci z namenom, da v primeru obsodbe dobijo nadomestilo škode, same po sebi niso bile v neskladju z načeli poštenega postopka (1. odst. 6. člena).]

6. Obtoženčev odgovor na obtožnico

94., 95. [G. Kamasinski je zatrjeval, da je postavljanje vprašanj s strani sodnika na obravnavi še

pred izvedbo kakršnihkoli dokazov pomenilo prenos dokaznega bremena nanj. Sodišče je menilo, da sporna postopkovna določba obtoženemu ne predpisuje dolžnosti, da odgovori na postavljena vprašanja, in odločilo, da taka praksa ne spodkopava domneve nedolžnosti.]

B. Postopek pred Vrhovnim sodiščem

1. Postopek za razveljavitev sodbe

102. Sodišče je ugotovilo, da niti vlagatelj niti njegov zagovornik nista bila obveščena o preiskavi, ki jo je Vrhovno sodišče izvedlo na temelju 285. f člena Zakona o kazenskem postopku, ravno tako nista bila poučena o njenih izsledkih. [...]

Pojem „poštenega obravnavanja“ v kazenskem postopku, kot ga zagotavlja 1. odst. 6. člena, zahteva, da ima obdolženec možnost, da komentira dokaze, ki se nanašajo na sporna dejstva, tudi če zadevajo postopkovne določbe in ne le zatrjevana kazniva dejanja kot taka. [...] Pri vodenju preiskave o dejstvih Vrhovno sodišče ni upoštevalo načela, da morajo biti nasprotne stranke zaslišane (le principe du contradictoire), kar je glavno zagotovilo sodnega postopka (glej, mutatis mutandis, sodbo v primeru Feldbrugge z dne 29. 5. 1986).

Zato je prišlo v tem pogledu do kršitve 1. odst. 6. člena.

2. Pritožbeni postopek

104. G. Kamasinski je ugovarjal odločitvi Vrhovnega sodišča, s katero mu je odreklo dovoljenje za navzočnost na javni obravnavi njegove pritožbe zoper izrečeno kazen in pritožbe zoper odredbo plačila premoženjskoprnega zahtevka. [...]

106. Pravica do poštenega sojenja je razširjena na pritožbeni postopek, kot je potekal proti g. Kamasinskemu (glej sodbo v primeru Delcourt). [...]

Osebna navzočnost obdolženca na obravnavi pritožbe ni enakega ključnega pomena (glej sodbo v primeru Ekbatali z dne 26. 5. 1988), kot ga ima na sojenju (glej sodbo v primeru Colozza z dne 12. 2. 1985). Iz tega izhaja, da gre tu za področje, kjer države same ocenjujejo [margin of appreciation], ali in v kakšni meri razlike v sicer podobnih položajih opravičujejo različno pravno ureditev (glej sodbo v primeru Rasmussen z dne 28. 11. 1984, in tam navedene precedense). Pri odločitvi, ali je bil g. Kamasinski žrtev zatrjevane diskriminacije, je potrebno upoštevati posebne značilnosti pritožbenega postopka pred Vrhovnim sodiščem in posebne okoliščine njegove pritožbe (glej, mutatis mutandis, sodbo v primeru Monnell in Morris z dne 2. 3. 1987).

107., 108. [Sodišče je upoštevalo, da po avstrijskem pravu obravnava pritožbe ne vključuje ponovno oceno obtoženčeve krivde oziroma nedolžnosti, da sama podlaga pritožbe ni odpirala vprašanj glede njegove osebnosti in značaja, da ga je na obravnavi pritožbe zastopal zagovornik, da se je sojenja udeležil in da Vrhovno sodišče ni moglo izreči strožje kazni, ker je pritožbo vložil samo obdolženi, in odločilo, da ni prišlo do kršitve 14. člena.]